

מסורת הש"ס

המקבל שדה מחבירו

פרק תשיעי בבא מציעא

ק.

עין משפט
גזר מצוה

(ב) כפי' לא נקרא' לי ועי' כפי' כ"י, (ג) נכנסות יב, קידושין טו: (ד) נטיל קב:, (ד) ואמר, רבי, (ט) נטיל קב: (ז) כ"ב לה: (ח) א"ל, (ו) ועי' חזק' נטיל טו, ד"ה בעל חוב (ח) נכנסות יב, ד"ה ולפת ועוד טו, נכנס: (י) ד"ה נכסי וטו' נכסות נב, ד"ה והאמר, (א) ג"ה א"ר,

הגהות הב"ח:
(א) גמ' וקדים מילה:
(ב) ר"י ד"ה כהה וכו' דלישקליתו:

מוסף רש"י

האי משכנתא דסורא דכתבי הכי כו', ונתקנה דכונן הוא דין משכנתא, משום דהמלה למכור על שדה חסד לטוב הפירות משום רבית, אבל נכסייה מותר, עתה משכנתא דסורא, שמהה עשר מה שחזר הקרקע לבעלים חסד וממלא קונה פירות של כל שנה כמנה ואין לטון על רבית, ואע"פ ששני הפירות פסלים, שהרי הוא קרוב לשכר וקריב להפקה, שמתקבל פירות כל שנה כמנה ואפילו כמנה ששני שנה היו שני פירות השנה ידבר ורש"י ב"ב ד"ה:

ימכרו וכו'. אלמא קרנא הו' דאי פירא הוה הא תקון רבנן פירות לבעל: וסוקינו. קפלה עליהן זקנה כלא זמנן: לאו מי אוקימנא. ככתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף ע"ט:):

בשרה אחרת. שלא היתה הקרקע שלה אחרת דהא כלא קרנא דידה לגמרי אזי אחרת (ט) לישקליתו בעל לכולה: **הסוא שטרא.** שטר משכנתא דסורא במשלה שנה אלון ולא פירש בו מנין השנים: הכי גרסינן וקדים מלוה ואכלינהו לפירי. דשנה שלישיה מקמי דנתבעיה לדינא: **קרקע בחוקה בעליה עומדת.** אש"ג דלא תבעיה עד לאחר אכילת פירות און בתר קרקע אליון וכי משפקא לן שנה זו של מי אוקי ארעא בחוקה מריה ושלא דנין אכלינהו לפירי: **בחוקה אובליהן עומדות.** כיון דקדים ואכלינהו ואתא לאפקוי מיניה יתיב ראהי ללאו שלג הו' דבתר אכילת פירות אובלין: **והא ק"ל הלכא כרב נחמן כדני.** ורב נחמן קרקע בחוקה בעליה עומדת קאמר גבי סוכר מרתן משנים עשר זאובים לשנה מדירי וכו' לתדע בהשאל (לפני דף קכ): ואפילו בא נסוף המדע אמר כולו למשכיר כשנתעברה השנה: **הני מילי מילתא דלא עבידא לאיגלווי.** כלומר בתר קרקע ודאי אית לן למחול ומיהו הני מילי כספק שאין עומד לעולם להתברר כי ההוא דמספקא לן בין אם תפסין מנין לאשון ואי תפסין לשון אחרון: **אבל הנה מילתא עבידא לאיגלווי.** כסוף שיבאו עדי שטר ויעידו: **ואטרווי כי דינא פרי וימני.** שמה דנין עם המלוה ואם נולאנו מדר עמדין אט לחזור ולגבותו מיד הלוה לאחר זמן: **מלוה אומר חמט וכו'.** מילתא אחריתי היא. מלוה ולוה שבאו לדין מלוה אומר חמט שנים מושכנת לי ואין השטר לפנינו ולוה אומר לשלש וכבר אכלתה שלש: **מנו דאי כפי אמר לקוחה היא בידי.** לעולם ואכלתיה שני חוקה ואכד השטר ממני: **לא סבירא לכו ה' דאמר רב יהודה.** ולא אמרינן מנו שהדברים מוכיחין שהוא רמאי שאמר אכד השטר והאי שטרא לא דמי לשטר וצניי דאלו שטר וצניי לעדות שמכרה לו הוא בא וכי עד עולם תאמר לו להזהר בו אמור רבנן ביה עד תלת שנין מני לאחזרהורי איניש בשטרא טפי לא מחדרה דקסבר לא יא עוד ערעור עליה אבל זה שהוא מודה בשטר משכנתא הוא לראית מנין שנים של אכילת פירות לגבוינא דאכילת פירות ממני השנים קאי ומיוחדר וזרי ביה דלא לירכס ליה עד כלות השנים והאי דקאמר אירכס לא מהימן דמיכבש הוא דכבשיה וכו': **אלא מעסה.** אדרב יהודה קפריך דאמר אי בעי אמר לקוחה היא בידי: **כפי נמי דמהימן.** וכי עביד רבנן מילתא דאחי בה ידי רמאות כי האי: **תקון רבנן למרי ארעא דייב טסקא.** למלכא: **וכרי כריא.** מתקן אחרון סביבות הגבולים: **ואי ארעא קניא הוא.** דלית ליה טסקא וכריא נמי לית ליה מאי ליעביד: **למחוי.** הו' יודעים שלא מכתמיה לו אלא היא משכון בידי: **הכי גרסינן הא כאסרא דשקיל אריסא פלגא הא כאסרא דשקיל אריסא טילתא.** ולא גרסינן שאלא ככולי מילתא: **שכירי.** לימים או למדשים ושכנות ושכרתיו כמעות. וכל נאמן דקאמר בשטותה הוה: **אנו השכחנו.** ואין לבע"ח צמה שהשכחו ימומים כלום: ספק

כשעוין קמא מלאכה דאי לאו הכי מה מכירה שייך בהם דמי יקנה וה"י מיירי דליכא צוים קמא פירי ולכן הו' קרנא אפילו לאני ולפי שאין עוין אלא פירות מועטין ילקח בהן קרקע ויאלל פירות וזהו טובת שניהם אבל בשמעתין דליכא פירי אז העלים מיקרו פרי לאני וי"ל דמ"מ מוכח שפיר דקרנא הו' אפילו כשיש לגמרי ולהכי קאמר תנא קמא ילקח בהן קרקע אפילו מעטה שעוין קמא פירות לטובתו של בעל ופליג "ארשב"ג דאמר לא תמכור משום שנה בית אציה ולא חיישין לטובת הבעל כל זמן שעוין קמא פירות עד שחייש לגמרי ולא ילקח בהן קרקע אבל לאני דאמר פירי הו' וכשיש לגמרי נוטל בעל הבית הכל אם כן אין זה טובת הבעל מה שלקח בהן קרקע ואילו פירות משלו כי טוב לו וימר להמתין מעט עד שחייש לגמרי ויהא הכל שלו: **א"ל רבינא דרב אשי משכנתא דסורא אם אמר לקוחה היא בידי ה"ג דנאמן בו.** אלא ודאי לא מהימן הקשה רב רבי אלחנן דהא תנן (ב"ב דף כח.) חוקת הבתים כו' חוקת ג' שנים ואומר ר"י דהתם בטוען שמחוק בה בגול הוא חוקה שהיה לו למחוט מוך שלש כי יודע בודאי כיון שנתנו לה בגול אם ישמח לו ג' שנים ולא ימחה שיטעון על ידי ג' שנים שהיה שלו ולכן היה לו למחוט שידוע לכל שחוקו חכמים למחוט מוך שלש ואם לא מיהא הפסיד אבל כשמשכנתא בא לידו סוכר המקשה כי לא תקנו חכמים אין לחוש שאחר ג' יטעון הקרקע נאמן אומר בגול הוא בא מנו דאי בעי אמר במשכנתא היה אלך או לפירות הורדתי וי"ל דהוי מנו כמקום עדים דאין סבדי אם היה בא בגול לא היה שחוק אלא היה מוחה אי נמי אין זה מנו שאין טוען בלאון משכנתא היה או לפירות הורדתי לפי שסבור להוציא גם הפירות שכן אכל אי נמי חבי מנו להוציא כיון שאכלה שני חוקה וקשה דעמא דבשלש שנים היא חוקה משום דעד שלש שנים מיוחדר איניש בשטריה טפי לא מיוחדר והשתא הלא ע"כ דריך לשמור לעולם כי שמה יטעון זה משכנתא היא וע"כ נראה דלא בעי למימר שלא יהא נאמן [לומר] לקוחה היא בידי אלא שאל מה תקנה יעשה הממשקן שלא יוכל להחזיק ולטעון לקוחה היא בידי דמחאה נראה דלא מהניא אלא כשאומר פלניא אכיל ארעאי בגולותא ומשני רב אשי דאיבעי ליה למחוי ולומר מוך שלשה דעו כי משכנתא היא בידי דחשיבא שפיר מחאה כפי האי גוונא וכי האי גוונא יש לפרש כפי חוקת הבתים (שם דף לה: ושם) גבי ואי טעין ואמר לפירות הורדתי נאמן ואף על גב דהתם רב אשי פריך לרב כהנא ואי לפירות אחרת מאי הוה ליה למיעבד ורב כהנא משני דאיבעי ליה למחוי ומייתי ראייה ממשכנתא דסורא ונשמעתין רב אשי משני איבעי ליה למחוי וכן משני רב אשי התם כשהוא פירקא (דף נח.) גבי האי מאן דזבין דקלא לחכריה איכא למימר דרב אשי התם קיבל שיניא מרב כהנא ולהכי משני ליה ליהו נמי הכי: **ה"א** משכנתא דסורא בו. אש"ג דהא גופא דהכא אפשר דמשכנתא דסורא הו' שייך שפיר לאקשוי בהאי ליגנא לפי משכנתא דסורא הוה קים ליה שחוקו חכמים לעשות להכי קאמר אלא מעטה תקנת משכנתא דסורא וכו': סבר

כשעוין קמא מלאכה דאי לאו הכי מה מכירה שייך בהם דמי יקנה וה"י מיירי דליכא צוים קמא פירי ולכן הו' קרנא אפילו לאני ולפי שאין עוין אלא פירות מועטין ילקח בהן קרקע ויאלל פירות וזהו טובת שניהם אבל בשמעתין דליכא פירי אז העלים מיקרו פרי לאני וי"ל דמ"מ מוכח שפיר דקרנא הו' אפילו כשיש לגמרי ולהכי קאמר תנא קמא ילקח בהן קרקע אפילו מעטה שעוין קמא פירות לטובתו של בעל ופליג "ארשב"ג דאמר לא תמכור משום שנה בית אציה ולא חיישין לטובת הבעל כל זמן שעוין קמא פירות עד שחייש לגמרי ולא ילקח בהן קרקע אבל לאני דאמר פירי הו' וכשיש לגמרי נוטל בעל הבית הכל אם כן אין זה טובת הבעל מה שלקח בהן קרקע ואילו פירות משלו כי טוב לו וימר להמתין מעט עד שחייש לגמרי ויהא הכל שלו: **א"ל רבינא דרב אשי משכנתא דסורא אם אמר לקוחה היא בידי ה"ג דנאמן בו.** אלא ודאי לא מהימן הקשה רב רבי אלחנן דהא תנן (ב"ב דף כח.) חוקת הבתים כו' חוקת ג' שנים ואומר ר"י דהתם בטוען שמחוק בה בגול הוא חוקה שהיה לו למחוט מוך שלש כי יודע בודאי כיון שנתנו לה בגול אם ישמח לו ג' שנים ולא ימחה שיטעון על ידי ג' שנים שהיה שלו ולכן היה לו למחוט שידוע לכל שחוקו חכמים למחוט מוך שלש ואם לא מיהא הפסיד אבל כשמשכנתא בא לידו סוכר המקשה כי לא תקנו חכמים אין לחוש שאחר ג' יטעון הקרקע נאמן אומר בגול הוא בא מנו דאי בעי אמר במשכנתא היה אלך או לפירות הורדתי וי"ל דהוי מנו כמקום עדים דאין סבדי אם היה בא בגול לא היה שחוק אלא היה מוחה אי נמי אין זה מנו שאין טוען בלאון משכנתא היה או לפירות הורדתי לפי שסבור להוציא גם הפירות שכן אכל אי נמי חבי מנו להוציא כיון שאכלה שני חוקה וקשה דעמא דבשלש שנים היא חוקה משום דעד שלש שנים מיוחדר איניש בשטריה טפי לא מיוחדר והשתא הלא ע"כ דריך לשמור לעולם כי שמה יטעון זה משכנתא היא וע"כ נראה דלא בעי למימר שלא יהא נאמן [לומר] לקוחה היא בידי אלא שאל מה תקנה יעשה הממשקן שלא יוכל להחזיק ולטעון לקוחה היא בידי דמחאה נראה דלא מהניא אלא כשאומר פלניא אכיל ארעאי בגולותא ומשני רב אשי דאיבעי ליה למחוי ולומר מוך שלשה דעו כי משכנתא היא בידי דחשיבא שפיר מחאה כפי האי גוונא וכי האי גוונא יש לפרש כפי חוקת הבתים (שם דף לה: ושם) גבי ואי טעין ואמר לפירות הורדתי נאמן ואף על גב דהתם רב אשי פריך לרב כהנא ואי לפירות אחרת מאי הוה ליה למיעבד ורב כהנא משני דאיבעי ליה למחוי ומייתי ראייה ממשכנתא דסורא ונשמעתין רב אשי משני איבעי ליה למחוי וכן משני רב אשי התם כשהוא פירקא (דף נח.) גבי האי מאן דזבין דקלא לחכריה איכא למימר דרב אשי התם קיבל שיניא מרב כהנא ולהכי משני ליה ליהו נמי הכי: **ה"א** משכנתא דסורא בו. אש"ג דהא גופא דהכא אפשר דמשכנתא דסורא הו' שייך שפיר לאקשוי בהאי ליגנא לפי משכנתא דסורא הוה קים ליה שחוקו חכמים לעשות להכי קאמר אלא מעטה תקנת משכנתא דסורא וכו': סבר

סבר